

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2024.gada 20.decembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Ieva Višķere, senatores Dzintra Amerika un Anita Kovaļevska

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz AS „Pilsētas zemes dienests” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2017.gada 7.septembra lēmuma Nr. 22-pk atcelšanu, sakarā ar AS „Pilsētas zemes dienests” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 8.aprīļa spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – Centrs) ar 2017.gada 7.septembra lēmumu Nr. 22-pk (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) pieteicējai AS „Pilsētas zemes dienests” noteica pienākumu nekavējoties izbeigt negodīgu komercpraksi, kuras ietvaros pieteicēja veic šādas darbības: 1) papildus likumā noteiktajam zemes piespiedu nomas maksas maksimālajam apmēram no patērētājiem pieprasa pievienotās vērtības nodokļa samaksu; 2) vienus un tos pašus zemes piespiedu nomas maksājumus no patērētājiem pieprasa dubultā; 3) no patērētājiem pieprasa tādu zemes piespiedu nomas maksu, kas pārsniedz normatīvajos aktos noteikto maksas pieauguma ierobežojumu; 4) pieprasot no patērētājiem zemes piespiedu nomas maksu, neievēro normatīvajos aktos noteikto noilguma termiņu; 5) nodod zemes piespiedu nomas maksājumu piedziņu parādu ārpustiesas atgūvējam; 6) patērētājiem izsaka draudus par to, ka informācija par zemes piespiedu nomas maksas parādu tiks iekļauta parādu vēstures datubāzē, kā arī tiks veiktas darbības, kas palielinās parāda atgūšanas izdevumus; 7) patērētājiem sniedz maldinošu informāciju par konkrētas judikatūras esību saistībā ar zemes piespiedu nomas attiecībām. Ar pārsūdzēto lēmumu pieteicējai arī piemērota 50 000 *euro* soda nauda.

[2] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu un zaudējumu atlīdzināšanu.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2019.gada 12.jūlija spriedumu pieteikumu noraidīja. Ar Senāta 2023.gada 31.marta spriedumu Nr. SKA-46/2023 ([ECLI:LV:AT:2023:0331.A420312417.27.S](#)) minētais apgabaltiesas spriedums tika atcelts daļā, kurā atzīts, ka Centrs pamatoti konstatējis pieteicējas pieļautu pārkāpumu, no patērētājiem – daudzdzīvokļu dzīvojamā māju, kas atrodas uz pieteicējai piederošas zemes, dzīvokļu īpašniekiem – dubultā pieprasot zemes piespiedu nomas maksājumus, un daļā par pārsūdzētajā lēmumā pieteicējai noteikto soda naudu. Pārējā daļā apgabaltiesas spriedums tika atstāts negrozīts un stājās spēkā.

[4] Izskatījusi lietu no jauna, Administratīvā apgabaltiesa ar 2024.gada 8.aprīļa spriedumu pieteikumu daļā apmierināja. Tiesa atcēla pārsūdzēto lēmumu daļā, kurā pieteicējas rīcība, pieprasot zemes piespiedu nomas maksu dubultā, atzīta par negodīgu komercpraksi. Vienlaikus tiesa noraidīja pieteikumu daļā par pieteicējai noteikto soda naudu.

Tiesa atzina, ka pieteicēja no patērētājiem vienus un tos pašus maksājumus dubultā bija pieprasījusi kļūdas dēļ un pati minēto kļūdu bija konstatējusi un izlabojusi jau aptuveni deviņus mēnešus pirms pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas, patērētājiem nosūtot labotus rēķinus par piespiedu nomas maksu. Tiesa secināja, ka šāda pieteicējas rīcība nevar tikt vērtēta kā negodīga komercprakse.

Vienlaikus tiesa atzina, ka minētais nav pamats atzīt, ka pārsūdzētais lēmums atceļams arī daļā par pieteicējai noteikto soda naudu. Tiesa uzsvēra, ka Centra pareizi konstatētie pieteicējas pieļautie pārkāpumi (par kuriem tiesvedība šajā lietā jau ir noslēgusies) skāra vismaz 47 dzīvojamā māju iedzīvotājus (kopā – aptuveni 3000 iedzīvotājus) un pārkāpumi bija ilgstoši. Savukārt Centra nepareizi konstatētais pārkāpums par dubultu zemes piespiedu nomas maksas pieprasīšanu attiecās tikai uz trim dzīvojamām mājām un ir tikai viens no pārkāpumiem, kas skāra patērētājus. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka šis Centra kļūdaini konstatētais pārkāpums ir būtiski ietekmējis galīgo soda apmēru un ka tas bija jānosaka vai būtu noteikts citā apmērā. Tiesa ņēma vērā, ka pareizi konstatētie pārkāpumi ir būtiski un skar tādu sociāli nozīmīgu jautājumu kā personas mājoklis, turklāt patērētājiem nav iespēju izvēlēties kādu citu pakalpojuma sniedzēju – zemes iznomātāju. Līdz ar to tiesa atzina, ka Centra piemērotās soda naudas apmērs – 50 000 *euro* – ir samērīgs ar pieteicējas pieļautu pārkāpumu kopumu un raksturu, kā arī ar skarto personu skaitu.

Tiesa arī atzina, ka Centrs, nosakot pieteicējai soda naudu, pamatoti ņēmis vērā tobrīd pēdējo pieteicējas finanšu gada pārskatu, kas bija apstiprināts par 12 mēnešu periodu, proti, pārskatu par 2015.gadu, nevis pārskatu par 2016.gadu, kas bija apstiprināts par tikai sešu mēnešu periodu.

[5] Pieteicēja iesniedza kasācijas sūdzību, kas pamatota ar turpmāk izklāstītajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka Centrs pieteicējai soda naudu noteicis saskaņā ar normām, kas lietas izskatīšanas tiesā laikā vairs nebija spēkā. Tādējādi tiesa atkāpusies no administratīvā procesa pamatprincipa, ka piemērojamas tiesību normas, kas ir spēkā lietas izskatīšanas laikā, kā arī no krimināltiesību principa, ka labvēlīgam tiesiskajam regulējumam ir atpakaļejošs spēks. Šobrīd Negodīgas komercprakses aizlieguma likums noteic, ka uzraudzības iestāde ir tiesīga par negodīgu komercpraksi uzlikt soda naudu tikai līdz četriem procentiem no komercprakses īstenotāja gada apgrozījuma (ieņēmumiem).

[5.2] Tiesa nav pamatojusi, kāpēc Centrs soda naudas aprēķinam varēja izmantot novecojušas ziņas par pieteicējas gada apgrozījumu – 2015.gada pārskatu. Novecojušu datu izmantošana soda naudas noteikšanai ir acinredzami aplama. Tiesiskais regulējums paredz, ka soda naudas noteikšanai ņem vērā pēdējo finanšu gadu. Lai arī komersanta pārskata gads parasti aptver 12 mēnešu periodu, tiesai bija zināms, ka pieteicēja atbilstoši likuma „Par grāmatvedību” 14.pantam bija mainījusi pārskata gada sākumu un līdz ar to uz pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdi pēdējais apstiprinātais

pārskats bija 2016.gada pārskats par sešu mēnešu periodu.

[5.3] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka Centra nepareizi konstatētais pārkāpums nav ietekmējis iestādes lēmumu par galīgā soda apmēru. Tiesa nav ņēmusi vērā, ka pārsūdzētajā lēmumā Centrs atzina, ka pieteicējas rīcība, kļūdaini pieprasot no patērētājiem nomas maksu dubultā, ir negodīga, maldinoša un agresīva komercprakse, kas būtiski negatīvi ietekmēja patērētājus. Salīdzinājumam citu lietā konstatēto rīcību Centrs atzina par agresīvu, bet ne maldinošu, vai par maldinošu, bet ne agresīvu. Tas norāda uz to, ka nepareizi konstatētajam pārkāpumam bijusi ietekme uz Centra lēmumu par kopumā nosakāmo soda naudas apmēru. Tiesa arī nepamatoti konstatēja, ka pārējie Centra atzītie pieteicējas pārkāpumi skāra vismaz 47 dzīvojamo māju iedzīvotājus, kopā – aptuveni 3000 iedzīvotājus. Šie fakti lietā nav pierādīti.

[6] Centrs iesniedza kasācijas sūdzību (pretsūdzību) par apgabaltiesas spriedumu daļā, kurā pieteikums apmierināts. Ar Senāta 2024.gada 25.novembra rīcības sēdes lēmumu atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar Centra kasācijas sūdzību, līdz ar to tiesvedība lietā attiecīgajā daļā ir noslēgusies.

[7] Centrs paskaidrojumā par pieteicējas kasācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota.

[8] Pieteicēja tiesas sastāvam pieteikusi noraidījumu, kā arī lūgusi izskatīt lietu mutvārdu procesā. Centrs par pieteikto noraidījumu sniedzis viedokli, ka tiesas sastāvam to nav pamata pieņemt.

Motīvu daļa

Par pieteikto noraidījumu

[9] Pieteicēja tiesas sastāvam pieteikusi noraidījumu, norādot šādus noraidījuma pamatus:

1) tā kā pieteicējai Rīgā pieder vai ir piederējuši zemes īpašumi, uz kuriem atrodas dzīvojamās mājas, iespējams, kāda no sastāva tiesnesēm (I. Višķere, Dz. Amerika, A. Kovaļevska) vai to ģimenes locekļi dzīvo vai ir dzīvojuši dzīvojamā mājā, kas atrodas uz pieteicējai piederoša (piederēja) zemesgabala;

2) Senāts šādā tiesas sastāvā – I. Višķere, Dz. Amerika, A. Kovaļevska – jau skatīja konkrēto lietu iepriekš, taisot šajā lietā Senāta 2023.gada 31.marta spriedumu Nr. SKA-46/2023, ar kuru pieteicējas kasācijas sūdzību daļā noraidīja. Pieteicēja nepiekrīt atsevišķiem minētajā spriedumā izdarītajiem Senāta apsvērumiem un secinājumiem;

3) lai arī Administratīvā procesa likums to neliedz, pieteicējas ieskatā, ir nepareizi, ka gadījumā, ja viena un tā pati lieta kasācijas instances tiesas izskatīšanā nonāk atkārtoti, šī lieta tiek nodota tiesas sastāvam, kas attiecīgo lietu vienreiz jau skatījis.

[10] Administratīvā procesa likuma 118.pants noteic, ka administratīvā procesa dalībnieks var pieteikt noraidījumu tiesnesim vai tiesas sastāvam un noraidījums ir jāmotivē. Šā likuma 116.pants regulē aizliegumu tiesnesim piedalīties lietas atkārtotā izskatīšanā, savukārt 117.panta pirmā daļa – noraidīšanas pamatus.

Izvērtējot pieteicējas pieteikto noraidījumu, atzīstams, ka to nav pamata pieņemt, jo nepastāv kāds no Administratīvā procesa likuma 116.pantā vai 117.panta pirmajā daļā paredzētajiem apstākļiem.

Attiecībā uz pirmo pieteicējas pieteikto noraidījuma pamatu Senāts norāda, ka neviena no sastāva tiesnesēm ar tuvākajiem ģimenes locekļiem nedzīvo dzīvojamā mājā, kas atrodas uz pieteicējai piederošas zemes, nevienai no sastāva tiesnesēm nav bijušas piespiedu nomas attiecības ar pieteicēju un nav arī zināms, ka šādas attiecības ar pieteicēju ir vai ir bijušas kādam tiesnešu ģimenes loceklim.

Attiecībā uz otro un trešo noraidījuma pamatu paskaidrojams, ka tas vien, ka procesa dalībnieks nepiekrīt tam, kā tiesas sastāvs izspriedis lietu (kādi bijuši tiesas apsvērumi), nevar liecināt par tiesnešu ieinteresētību lietas iznākumā vai nespēju izskatīt lietu objektīvi. Nolēmuma neatbilstība procesa dalībnieka vēlmēm un tiesību izpratnei nav apstākļi, kas liecinātu par tiesneša neobjektivitāti vai ieinteresētību lietas iznākumā (*Senāta 2012.gada 31.janvāra lēmuma lietā Nr. SKA-222/2012, A420781710, 3.punkts, 2012.gada 13.decembra lēmums lietā Nr. SKA-1056/2012, A42730709, 2012.gada 11.jūnija lēmuma lietā Nr. SKA-597/2012, A420676310, 4.punkts*). Turklāt atgādināms, ka kasācijas instances tiesa neskata lietu pēc būtības, bet gan vērtē tiesību normu piemērošanas jautājumus atbilstoši tam, kādi ir kasācijas sūdzības argumenti par pārsūdzēto tiesas spriedumu. Līdz ar to tas vien, ka lieta tiek skatīta kasācijas instancē atkārtoti, nenozīmē, ka Senātam atkārtoti jāizšķir tie paši jautājumi, kas tika skatīti iepriekš. Skatot lietu otro reizi, Senātam jāvērtē jau cits apelācijas instances tiesas spriedums un attiecīgi arī citi kasācijas sūdzības argumenti. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka apstākļi, ka konkrēts Senāta sastāvs vienreiz jau vērtējis apelācijas instances tiesas spriedumu šajā lietā, varētu liecināt par tiesnešu neobjektivitāti vai ieinteresētību lietas iznākumā, vērtējot citu šajā lietā pieņemtu apelācijas instances tiesas spriedumu. Arī likums neliedz kasācijas instances tiesas tiesnešiem atkārtoti skatīt lietu, kurā tie vienreiz jau piedalījušies kasācijas instances tiesas sprieduma taisīšanā.

Par lūgumu izskatīt lietu mutvārdu procesā

[11] Pieteicēja izteikusi lūgumu lietu izskatīt mutvārdu procesā.

Administratīvā procesa likuma 339.panta pirmā daļa noteic, ka lietu kasācijas instancē izskata rakstveida procesā. Savukārt likuma 112.¹panta otrā daļa paredz ja tiesa uzskata, ka lietu, kura izskatāma rakstveida procesā, lietderīgāk izskatīt tiesas sēdē, tā pēc sava ieskata var noteikt šīs lietas izskatīšanu mutvārdu procesā.

Tādējādi kasācijas instancē pamats noteikt lietas izskatīšanu mutvārdu procesā ir tad, ja Senāts uzskata, ka tas būtu lietderīgi lietas izskatīšanai. Izskatāmajā gadījumā Senāts nesaskata, ka būtu lietderīgi lietu izskatīt mutvārdu procesā. Tiesību jautājumi, kuri atbilstoši kasācijas sūdzības argumentiem Senātam šajā lietā jāizšķir, nav tādi, kuru izskatīšanai Senātam būtu nepieciešams uzklaut procesa dalībnieku sniegtu papildu informāciju.

Arī pieteicējas lūguma par mutvārdu procesu pamatojumā norādītie iemesli nav tādi, kuru dēļ būtu lietderīgi lietu skatīt mutvārdu procesā.

Pieteicēja lūgumā norādījusi, ka vēlas tiesas sēdē Senātam sniegt paskaidrojumus par komercietiskā noilguma piemērošanu un par pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu zemes piespiedu nomas maksai. Tomēr par šiem jautājumiem Senātam konkrētajā gadījumā nebūs jālemj, jo tie nav izskatāmās kasācijas sūdzības pamatā. Turklāt tie attiecas uz to lietas daļu, kurā tika vērtēts, vai Centrs pamatoti atzinis pieteicējas pārkāpumu, prasot no patērētājiem pievienotās vērtības nodokļa samaksu un neievērojot normatīvajos aktos noteikto noilguma termiņu, un šajā daļā jau ir stājies spēkā tiesas spriedums.

Lūgumā papildus norādīts, ka pieteicēja tiesas sēdē vēlas vērst Senāta uzmanību uz pieteicējas rīcībā esošu informāciju par pašvaldības SIA „Rīgas namu pārvaldnieks” pieļautiem pārkāpumiem un uz trūkumiem tiesiskajā regulējumā, kas liedzot piespiest pašvaldības SIA „Rīgas namu pārvaldnieks”

atteikties no tās pārvaldīšanā esošajām dzīvojamām mājām. Pieteicēja vēlas Senātam sniegt šo informāciju, lai Senāts varētu taisīt blakus lēmumu.

Tomēr šāda informācija nekādi nav saistīta ar kasācijas kārtībā izskatāmajiem jautājumiem par to, vai apgabaltiesa pamatoti noraidīja pieteikumu par Centra lēmuma atcelšanu daļā par pieteicējai piemēroto soda naudu. Līdz ar to šādas informācijas uzklaušanās nebūtu saistīta ar lietas izskatīšanu. Senāts vērs pieteicējas uzmanību uz to, ka blakus lēmuma pieņemšana ir instruments, kuru tiesa pēc saviem ieskatiem var izmantot tad, ja tā, *izskatot lietu*, konstatē apstākļus, kas liecina par iespējamu tiesību normu pārkāpumu. Tas, ka tiesai ir piešķirtas tiesības pieņemt blakus lēmumu, nenozīmē, ka līdz ar to procesa dalībniekiem ir dota iespēja informēt tiesu par visām iespējamām tiesību piemērošanas problēmām, kuras procesa dalībnieks ir novērojis, bet kurām nav saistības ar izskatāmo lietu. Ja procesa dalībnieks ir novērojis kādus tiesību pārkāpumus, tam pašam ir iespējas par to ziņot tiesībsargāšanas iestādēm, – tam nav nepieciešama tiesas starpniecība. Turklāt tas, vai pieņemt vai nepieņemt blakus lēmumu, ir tiesas prerogāta, un procesa dalībniekiem nav subjektīvo tiesību pieprasīt, lai tiesa taisa blakus lēmumu.

Par lietā vērtējamiem jautājumiem atbilstoši kasācijas sūdzībā norādītajiem sprieduma atcelšanas pamatiem

[12] Ievērojot kasācijas sūdzības argumentus, Senātam šajā lietā jāsniedz atbilde uz šādiem jautājumiem:

1) vai tiesai, pārbaudot iestādes lēmuma par soda naudas piemērošanu tiesiskumu, ir jāņem vērā tiesiskais regulējums, kas ir spēkā lietas izskatīšanas tiesā laikā, bet nebija spēkā laikā, kad pieņemts pārsūdzētais iestādes lēmums;

2) vai gadījumā, ja komersanta pēdējais gada pārskats iesniegts par sešu mēnešu periodu, nevis 12 mēnešu periodu, Centram, piemērojot soda naudu atbilstoši Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²panta pirmajai daļai ir tiesības ņemt vērā pēdējo gada pārskatu, kas apstiprināts par 12 mēnešu periodu;

3) vai tiesa pamatoti atzinusi, ka Centra kļūdaini konstatētā pārkāpuma izslēgšana no pieteicējai pamatoti konstatēto pārkāpumu loka neietekmē Centra lēmuma par soda naudas piemērošanu tiesiskumu.

Par tiesību normas, kas nebija spēkā pārsūdzētā lēmuma izdošanas laikā, piemērošanu

[13] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka tiesa nav ņēmusi vērā, ka kopš 2023.gada 2.marta Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā ir stājušies spēkā grozījumi, kas paredz Centram tiesības piemērot soda naudu līdz četriem procentiem no komercprakses īstenotāja gada apgrozījuma (ieņēmumiem), nevis līdz desmit procentiem, kā tas tiesību normās bija noteikts laikā, kad Centrs pieņēma pārsūdzēto lēmumu. No kasācijas sūdzības izriet pieteicējas uzskats, ka minētajām tiesiskā regulējuma izmaiņām vajadzēja novest pie tiesas secinājuma, ka pārsūdzētais lēmums attiecībā uz pieteicējai piemēroto soda naudu ir atceljams.

Senāts šo kasācijas sūdzības argumentu turpmāk norādīto apsvērumu dēļ atzīst par nepamatotu.

[14] Vispirms norādāms, ka tiesību norma, kas noteic piemērojamās sankcijas veidu un apmēru, ir materiālo tiesību, nevis procesuālo tiesību norma. Pretēji pieteicējas apgalvojumam administratīvajā procesā nav tāda pamatprincipa, kas noteiktu, ka tiesai, izskatot lietu par personai nelabvēlīga administratīvā akta atcelšanu, jāpiemēro tās materiālo tiesību normas, kas ir spēkā lietas izskatīšanas tiesā laikā. Šāds princips ir tikai attiecībā uz procesuālajām tiesību normām, proti, tiesa, izskatot lietu, piemēro lietas izskatīšanas laikā spēkā esošās procesuālo tiesību normas (Administratīvā procesa likuma 102.pants). Savukārt materiālo tiesību normu piemērošana laikā ir atkarīga no pieteikuma priekšmeta veida un pārbaudāmās tiesiskās attiecības.

[15] Pieteicēja atsaukusies arī uz Krīmināllikuma 5.pantā „Krimināllikuma spēks laikā” atspoguļoto krimināltiesību principu, kas noteic, ka likumam, kas mīkstina sodu, ir atpakaļejošs spēks.

Šis princips paredz: gadījumā, ja laikā, kad tiek pieņemts galīgais nolēmums par soda piemērošanu personai, tiesiskais regulējums paredz maigāku sodu nekā laikā, kad persona pieļāvusi pārkāpumu, piemērojams personai labvēlīgākais tiesiskais regulējums (sal. *Eiropas Cilvēktiesību tiesas (Lielā palāta) 2009.gada 17.septembra sprieduma lietā „Scoppola v. Italy (No. 2)”*, iesnieguma Nr. 10249/03, 103.–109.punkts).

Tādējādi, lemjot par krimināltiesiska rakstura soda piemērošanu personai, ir jāņem vērā tiesiskais regulējums, kas ir personai labvēlīgāks. Tomēr, pat ja pieņemtu, ka pieteicējai piemērotajam sodam ir krimināltiesisks raksturs, apsverot minētā krimināltiesību principa attiecināšanu uz izskatāmo gadījumu, nevar ņemt vērā administratīvās tiesas kompetenci.

Proti, saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²pantu lēmumu par soda piemērošanu (tostarp to, kāda apmēra sods pārkāpējam konkrētā gadījumā piemērojams) ir tiesīgs pieņemt Centrs. Administratīvajai tiesai nav piešķirta kompetence piemērot sodu par Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma pārkāpumiem. Minētā likuma 19.pants paredz to, ka Centra lēmums ir pārsūdzams administratīvajā tiesā, bet likums nenoteic tiesas tiesības grozīt Centra noteikto soda apmēru. Līdz ar to administratīvās tiesas kompetencē ir tikai pārbaudīt Centra piemērotā lēmuma tiesiskumu un lemt par tā atcelšanu, nevis pašai lemt par to, kāds sods personai būtu piemērojams par konkrētiem pārkāpumiem. Citiem vārdiem sakot, administratīvā tiesa nepiemēro personai sodu par pieļauto pārkāpumu, bet tikai pārbauda, vai iestādes lēmums par soda piemērošanu atzīstams par tiesisku.

Šāda tiesas kompetence atbilst varas dalīšanas principam un administratīvā procesa tiesā būtībai, kas iemiesota Administratīvā procesa likuma 103.panta pirmajā daļā kopsakarā ar citām šā likuma normām, piemēram, 250.panta otro daļu un 253.panta trešo daļu. Minētās tiesību normas noteic, ka administratīvā procesa tiesā būtība ir tiesas kontrole pār iestādes izdotu administratīvā akta tiesiskumu, tostarp lietderības apsvērumiem rīcības brīvības ietvaros; tiesa, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, spriedumā ņem vērā tikai to pamatojumu, ko iestāde ietvērusi administratīvajā aktā; tiesa, izskatot lietu par administratīvā akta atcelšanu, var grozīt administratīvo aktu un noteikt konkrētu tā saturu tikai likumā noteiktos gadījumos. Šis tiesību normas kopsakarā veido tiesisko regulējumu, kas nošķir iestādes un tiesas kompetenci administratīvajā procesā un noteic tiesas kompetences robežas administratīvā akta tiesiskuma kontrolē, proti, to, ka tiesa īsteno kontroli pār iestādes izdotu privātpersonai nelabvēlīgu administratīvo aktu, nevis iestādes iestādes vietā un pati izdod šādu administratīvo aktu. Minēto atzinusi arī Satversmes tiesa, izvērsti analizējot administratīvās tiesas kompetenci gadījumā, kad pārsūdzēts iestādes lēmums par soda naudas piemērošanu privātpersonai (*Satversmes tiesas 2017.gada 22.decembra spriedums lietā Nr. 2017-08-01*).

[16] Rezumējot minēto, – administratīvās tiesas kompetencē nav lemt par soda piemērošanu par Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma pārkāpumiem; administratīvā tiesa tikai pārbauda, vai Centra piemērotais lēmums par soda piemērošanu ir tiesisks, proti, vai Centrs, to izdodot, ir ievērojis materiālo un procesuālo tiesību normas un pareizi konstatējis faktiskos apstākļus. Tas nozīmē: tā kā lēmumu par soda piemērošanu pieņem Centrs, Centram, lemjot par soda noteikšanu, arī būtu jāapsver pieteicējas norādītais krimināltiesību princips par personai labvēlīgāka tiesiskā regulējuma

piemērošanu (sal. *Senāta 2014.gada 20.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-498/2014, A420743910, 10.punkts*). Savukārt tiesai, kas kontrolē, vai Centra lēmums ir tiesisks, attiecīgi jāpārbauda, vai Centrs, izdodot lēmumu, ievēroja to tiesisko regulējumu, kas Centram, lemjot par soda piemērošanu, bija jāpiemēro. Līdz ar to tiesai, izskatot šādu lietu, nav jāpiemēro tās materiālo tiesību normas, kas ir spēkā lietas izskatīšanas tiesā laikā, bet nebija spēkā laikā, kad Centrs izdeva pārsūdzēto lēmumu.

Par komersanta gada pārskatu, kas Centram jāņem vērā, nosakot piemērojamo soda naudu

[17] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²panta pirmā daļa (*šeit un turpmāk likums redakcijā, kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī*) paredzēja, ka uzraudzības iestāde ir tiesīga par negodīgu komercpraksi uzlikt komercprakses īstenotājam soda naudu līdz 10 procentiem no tā pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne vairāk kā 100 000 *euro*.

Centrs, apsverot, kāda apmēra soda nauda piemērojama pieteicējai par tās pieļautajiem pārkāpumiem, konstatēja, ka tobrīd pieteicējas pēdējais gada pārskats (par 2016.gadu) ir iesniegts par sešu mēnešu periodu, savukārt pēdējais par 12 mēnešu periodu iesniegtais gada pārskats ir tas, kas ticis iesniegts par 2015.gadu. Tāpēc Centrs, apsverot pieteicējai piemērojamo soda naudu, ņēma vērā neto apgrozījumu, kas norādīts 2015.gada pārskatā. Pieteicēja pret to iebildusi, uzsverot, ka Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²panta pirmā daļa paredz ņemt vērā tieši pēdējā finanšu gada neto apgrozījumu.

Apgabaltiesa, izvērtējusi šo pieteicējas iebildumu, atzina, ka atbilstoši likuma „Par grāmatvedību” 14.pantam pārskata gads vispārīgi aptver 12 mēnešus un parasti tas sakrīt ar kalendāra gadu. Īsāks pārskata gads var būt tikai izņēmuma gadījumos, tostarp, ja komersants maina pārskata gada sākumu (kā tas bijis pieteicējas gadījumā). Tomēr, tā kā pārskata apstiprināšana par finanšu gadu, kas ir īsāks par 12 mēnešu periodu, ir izņēmums no parastās kārtības, vienlīdzības princips prasa, lai Centrs, lemjot par komersantam piemērojamo sodu, ņem vērā to pēdējo pārskata gadu, kas aptver parasto un uz visiem komersantiem attiecināmo gada pārskata periodu, proti, 12 mēnešu periodu.

[18] Kasācijas sūdzībā, iebilstot pret minēto tiesas secinājumu, pieteicēja norādījusi, ka novecojušu datu izmantošana soda naudas noteikšanai ir acinārdzami aplama, jo tiesiskais regulējums paredzot, ka soda naudas noteikšanai ņem vērā pēdējo finanšu gadu. Tomēr apgabaltiesa uz šo argumentu būtībā jau ir atbildējusi, un pieteicēja kasācijas sūdzībā nav pamatojusi, kāpēc tiesas secinājumi ir kļūdaini, proti, nav izvirzījusi pretargumentus tiesas apsvērumiem.

Senāts arī nesaskata, ka tiesas apsvērumi būtu nepamatoti vai acinārdzami kļūdaini. Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²panta pirmajā daļā noteiktais, ka soda nauda var sasniegt 10 procentus no komercprakses īstenotāja pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, ir vērsti uz to, lai komersantam piemērotā soda nauda būtu samērīga ar komersanta komercdarbības apjomu un finansiālo stāvokli. Kā samērīguma mērauklu likumdevējs ir izvēlējies soda naudas procentuālu salīdzinājumu ar komersanta finanšu gada neto apgrozījumu. Tā kā atbilstoši tiesiskajam regulējumam parasti komersanta finanšu gads aptver 12 mēnešu periodu, ir pamatoti pieņemt, ka likumdevēja izvēlēta mēraukla norāda uz piemērojamās soda naudas attiecību ar komersanta apgrozījumu 12 mēnešu periodā. Līdz ar to apgrozījuma par īsāku laika periodu ņemšana vērā, nosakot sodu, pēc jēgas neatbilstu Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²panta pirmajā daļā ietvertajam soda noteikšanas principam. Apgrozījuma par īsāku laika periodu ņemšana vērā arī izraisa konkrēto komersantu nostādītu nepamatoti labvēlīgāku situācijā, salīdzinot ar citiem komersantiem, kuriem tiek piemērots sods, ņemot vērā apgrozījumu par 12 mēnešu periodu. Līdz ar to apgabaltiesa pamatoti atzinusi, ka izņēmuma gadījumā, ja komersanta pēdējais apstiprinātais gada pārskats attiecas uz laika periodu, kas ir īsāks par 12 mēnešiem, Centram atbilstoši Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²panta pirmajai daļai ir pamats ņemt vērā to komersanta apgrozījumu, kas norādīts pēdējā par 12 mēnešu periodu apstiprinātajā gada pārskatā. Kasācijas sūdzības argumenti nenorāda uz to, ka tiesa minēto tiesību normu piemērojusi nepareizi.

Par tiesas vērtējumu, pārbaudot iestādes piemērotā soda tiesiskumu situācijā, kad kāds no iestādes konstatētajiem pārkāpumiem tiesā izslēgts no pieteicējas pieļauto pārkāpumu loka

[19] Pieteicēja iebildusi pret tiesas atzīto, ka pārsūdzētais lēmums daļā par soda piemērošanu ir tiesisks, jo pieteicējai piemērotais sods – 50 000 *euro* – esot samērīgs ar pieteicējas pieļauto pārkāpumu kopumu un raksturu, kā arī skarto personu skaitu. Pieteicēja norādījusi, ka tiesa nepamatoti secinājusi, ka tam, ka viens no iestādes konstatētajiem pārkāpumiem (par piespiedu nomas maksas prasīšanu dubultā) tiesā izslēgts no pieteicējas pieļauto pārkāpumu loka, nav nozīmes iestādes lēmuma par soda piemērošanu tiesiskuma izvērtēšanā.

Senāts turpmāk norādīto apsvērumu dēļ šo pieteicējas iebildumu atzīst par pamatotu.

[20] Kā jau iepriekš norādīts, tiesai nav piešķirta kompetence piemērot personai sodu par Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma pārkāpumiem, – soda piemērošana ir tikai Centra kompetencē. Tas nozīmē, ka tiesa pati nevar noteikt, kāds sods personai pienākas par tiem minētā likuma pārkāpumiem, kurus persona pieļāvusi. Tiesai ir kompetence tikai pārbaudīt, vai iestādes lēmums par soda piemērošanu ir tiesisks, turklāt atbilstoši Administratīvā procesa likuma 250.panta otrajai daļai tiesa, pārbaudot pārsūdzētā lēmuma tiesiskumu, nevar mainīt iestādes lēmuma pamatojumu. Tāpēc tiesai, pārbaudot iestādes lēmuma par soda naudas piemērošanu tiesiskumu, jāpārlicinās par to, vai iestādes lēmuma pamatojums attaisno personai piemēroto sodu un vai iestādes lēmums atbilst tiesību normu prasībām.

[21] Saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta („Uzraudzības iestādes tiesības”) astoto daļu, ja uzraudzības iestāde atzīst komercpraksi par negodīgu, tā ir tiesīga pieņemt vienu vai vairākus lēmumus, ar kuriem tā citstarp: 1) nosaka komercprakses īstenotājam pienākumu nekavējoties izbeigt negodīgu komercpraksi; 2) aizliedz negodīgu komercpraksi, ja tā vēl nav usākta, bet ir paredzama; 3) nosaka komercprakses īstenotājam pienākumu publicēt attiecīgajai komercprakti atbilstošā saziņas līdzeklī paziņojumu, kurā norādīta labotā informācija, atsaucot negodīgo komercpraksi; 4) uzliedz soda naudu šā likuma 15.²pantā noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar 15.²panta pirmo daļu uzraudzības iestāde ir tiesīga par negodīgu komercpraksi uzlikt komercprakses īstenotājam soda naudu līdz 10 procentiem no tā pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne vairāk kā 100 000 *euro*. Vienlaikus likumā paredzēts, ka Centram jāņem vērā, ka soda naudas apmērs ir nosakāms samērīgi ar izdarīto pārkāpumu, ņemot vērā komercprakses īstenotāja veikto pasākumus pārkāpuma novēršanai un zaudējumu atlīdzināšanai. Attiecīgi, pieņemot lēmumu par soda naudas uzlikšanu un tās apmēru, Centram jāņem vērā pieļautā pārkāpuma raksturs un ilgums, pārkāpuma radītā ietekme uz patērētājiem, pārkāpuma izdarīšanas apstākļi, pārkāpēja loma pārkāpumā un pārkāpuma apjoms; tas, vai komercprakses īstenotājs atlīdzinājis patērētājiem nodarītos zaudējumus; tas, vai pārkāpums pārtraukts pēc komercprakses īstenotāja iniciatīvas; tas, vai komercprakses īstenotājs negodīgas komercprakses aizlieguma pārkāpumu izdarījis atkārtoti un vai ir kavējis lietas izskatīšanu vai slēpis izdarīto

pārkāpumu (15.²panta pirmās daļas pēdējais teikums un otrā daļa).

Tādējādi tiesiskais regulējums Centram kā uzraudzības iestādei ir piešķīris plašu rīcības brīvību gan komercprakses īstenotājam nosakāmo pienākumu izvēlē, gan – gadījumā, ja Centrs atzīst, ka ir pamats piemērot soda naudu, – soda naudas apmēra noteikšanā. Likums arī paredz, ka Centram, īstenojot attiecīgo rīcības brīvību, jāizvērtē būtiskie apstākļi, kas var ietekmēt piemērojamās soda naudas pamatotību un samērīgumu.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka līdz ar Centram piešķirto rīcības brīvību nāk arī pienākums pamatot, kā Centrs nonācis pie secinājuma par konkrētajā gadījumā piemērojamo soda naudas mēru. Savukārt tiesai, pārbaudot likuma subjektam piemēroto sodu, jānoskaidro, vai iestāde ir pareizi izmantojusi tai piešķirto rīcības brīvību. Kā jau minēts, likums nepiešķir tiesai tiesības pašai noteikt to, kāds būtu piemērotākais sods par privātpersonas pieļautajiem pārkāpumiem.

[22] Ja iestāde lēmumā konstatējusi vairākus pārkāpumus un par tiem visiem noteikusi vienu kopīgu sodu, vispārīgi var pieņemt, ka galīgā soda apmēra noteikšanā ietekme ir bijusi visiem pārkāpumiem, kurus iestāde saskatījusi personas rīcībā. Tomēr apstākļos, kad iestādes konstatētie pārkāpumi ir dažādi, nevar arī izslēgt, ka kāds no tiem, ja iestāde to atzīst par nebūtisku, nav izšķiroši ietekmējis galīgo sodu. Līdz ar to, ja iestāde privātpersonai par vairākiem pārkāpumiem noteikusi vienu sodu, viena pārkāpuma izslēgšana no konstatēto pārkāpumu loka vispārīgi rada jautājumu, vai attiecīgi tiesisks ir iestādes noteiktais sods (sal. *Senāta 2024.gada 26.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-155/2024, ECLI:LV:AT:2024:1126.A420170320.10.S. 18.–20.punkts*).

Tāpēc, pārbaudot iestādes piemērotā soda pamatotību šādā situācijā, būtiski ir pārliecināties, vai un kāda ietekme uz privātpersonai piemēroto soda apmēru pārsūdzētajā lēmumā ir bijusi iestādes kļūdaini konstatētajam pārkāpumam. Īstenojot šo pārbaudi, tiesai arī jāatceras jau vairākkārt uzsvērtais, ka tiesas kompetence ir kontrolēt iestādes lēmuma tiesiskumu, nevis iestāties iestādes vietā un pašai lemt par to, kāda apmēra sods personai piemērojams (sal. sk. arī *Senāta 2015.gada 26.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-296/2015, A420314913, 10.punktu*).

[23] Izskatāmajā gadījumā apgabaltiesa ir secinājusi, ka Centra nepareizi konstatētais pārkāpums nevar būt pamats Centra noteiktā soda atcelšanai, jo pārējie Centra pamatoti konstatētie pārkāpumi sava rakstura un ietekmes uz patērētājiem dēļ ir pietiekami, lai soda naudu 50 000 *euro* uzskatītu par samērīgu.

Pamatojot šo secinājumu, tiesa norādījusi uz to, ka pieteicējas pieļautie pārkāpumi ir bijuši ilgstoši un būtiski, jo skar tādu sociāli nozīmīgu jautājumu kā personas mājoklis, turklāt patērētājiem nav iespēju izvēlēties kādu citu pakalpojuma sniedzēju – zemes iznomātāju. Tāpat tiesa ņēmusi vērā, ka pieteicējas pieļautie pārkāpumi esot skāruši vismaz 47 dzīvojamo māju iedzīvotājus. Balstoties uz minēto, tiesa atzinusi, ka nav pamata uzskatīt, ka nepareizi konstatētajam pārkāpumam bijusi būtiska ietekme uz pieteicējai piemēroto soda naudu. Šajā sakarā tiesa kā argumentāciju norādījusi to, ka nepareizi konstatētais pārkāpums – dubultas nomas maksas prasīšana no patērētājiem – skāris tikai trīs dzīvojamo māju iedzīvotājus, kas ir ievērojami mazāk nekā citos pieteicējas pieļautajos pārkāpumos.

Vienlaikus tiesa nav analizējusi pārsūdzētā lēmuma pamatojumu, lai pārliecinātos par to, ko pats Centrs pārsūdzētajā lēmumā uzskatījis par pamatu soda 50 000 *euro* piemērošanai un vai Centra lēmumā par galīgo soda mēru nav bijusi nozīme arī nepareizi konstatētajam pārkāpumam. Tomēr tieši tam ir nozīme, pārbaudot pārsūdzētā lēmuma daļā par piemēroto sodu tiesiskumu.

Turklāt Senāts secina, ka konkrētajā gadījumā nav tā, ka no pārsūdzētā lēmuma acīmredzami izriet, ka Centrs nepareizi konstatēto pārkāpumu uzskatījis par tādu, kas neietekmē galīgo sodu. Par to liecina pieteicējas kasācijas sūdzībā pamatoti norādītais, ka Centrs pārsūdzētajā lēmumā atzina, ka pieteicējas rīcība, kļūdaini pieprasot no patērētājiem nomas maksu dubultā, ir negodīga, maldinoša un agresīva komercprakse, kas būtiski negatīvi ietekmēja patērētājus (pārsūdzētā lēmuma 14.punkta pēdējā rindkopa). Papildus konstatējams, ka pārsūdzētā lēmuma 17.punktā, kurā argumentēts, kāpēc pieteicējai piemērojama soda nauda 50 000 *euro* apmērā, Centrs vispārīgi norādījis uz pieteicējas pieļautās negodīgās komercprakses (kas atbilstoši Centra lēmumam ietvēra arī Centra nepareizi konstatēto pārkāpumu) raksturu un to, ka tā skārusi daudzu patērētāju intereses. Centrs arī norādījis, ka pieteicējas pieļautie pārkāpumi (tāpat arī nepareizi konstatētais pārkāpums) nav uzskatāmi par maznozīmīgiem. Centrs arī uzsvēris, ka pieteicējas atbildību pastiprinājis apstākļi ir tas, ka pieteicēja nesniedza Centra pieprasīto informāciju un tādējādi kavēja lietas izskatīšanu. Tā kā lēmumā nav tālāk konkrētizēts, par kādas informācijas nesniegšanu konkrētajā gadījumā ir runa, nevar ņemt vērā, ka tieši saistībā ar nepareizi konstatēto pārkāpumu Centrs pārsūdzētā lēmuma 14.punktā norādījis, ka pieteicēja pēc Centra pieprasījuma neiesniedza pierādījumus par to, ka ir novērsusi sekas, kas radās, dubultā pieprasot nomas maksu no patērētājiem (šo Centra pārmetumu pieteicējai apgabaltiesa, ņemot vērā arī Senāta iepriekšējā spriedumā šajā lietā dotās norādes, atzina par nepamatotu).

Ievērojot minēto, pārsūdzētā lēmuma pamatojumā nav atrodamas acīmredzamas norādes, ka, Centra ieskatā, nepareizi pieļautais pārkāpums nebija būtisks un tam līdz ar to nevarēja būt ietekme uz pieteicējai piemēroto galīgo soda mēru, kā to apgalvojuši tiesa.

Senāts papildus konstatē, ka pēc iepriekšējā Senāta sprieduma Centrs bija sniedzis apgabaltiesai paskaidrojumus (*lietas 12.sējuma 15.–17.lapa*), norādot, ka pārsūdzētais lēmums tika pieņemts, vērtējot visus pārkāpuma aspektus savstarpējā kopsakarā. Vienlaikus paskaidrojumā Centrs norādījis, ka konkrētais pārkāpums – dubultas maksas pieprasīšana – tika īstenots pret trīs dzīvojamo ēku iedzīvotājiem, kas esot mazs apmērs, salīdzinot ar kopējo skarto patērētāju un māju skaitu. Līdz ar to negodīgās komercprakses pārkāpums ar dubulto aprēķinu uz pārējo pieļauto pārkāpumu fona neesot būtisks.

Apgabaltiesa spriedumā nav norādījusi, ka tās apsvērumi ir izdarīti, ņemot vērā arī šos paskaidrojumus, tomēr, tā kā tiesa arī ir atsaukusies uz to, ka nepareizi konstatētais pārkāpums skāris trīs dzīvojamās mājas, var pieņemt, ka tiesa šos paskaidrojumus ir ņēmusi vērā. Tomēr šajā sakarā Senāts vērs tiesas uzmanību uz to, ka soda piemērošanas pamatojumam visupirms ir jābūt norādītam administratīvajā aktā un iestādes tiesas procesā sniegtie paskaidrojumi par soda noteikšanas apsvērumiem ņemami vērā, ciktāl tie neveido jaunu (iepriekš nebijušu) pārsūdzētā administratīvā akta pamatu (*Administratīvā procesa likuma 150.panta otrā daļa un Senāta 2024.gada 26.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-155/2024, ECLI:LV:AT:2024:1126.A420170320.10.S. 18.–20.punkts*). Tā kā tiesa būfībā nav analizējusi to, kādi soda noteikšanas apsvērumi izriet no pārsūdzētā lēmuma, tad tiesa nav arī izvērtējusi, vai Centra papildus sniegtie paskaidrojumi nav pretrunā lēmuma pamatojumam.

[24] Minētie apstākļi norāda uz to, ka tiesas secinājums, ka nepareizi konstatētajam pārkāpumam nav bijusi nozīme galīgā soda noteikšanā, nav balsīts administratīvā akta pamatojuma izvērtējumā, bet gan tiesas pašas vērtējumā par to, ka pārējie pieteicējas pieļautie pārkāpumi paši par sevi attaisno 50 000 *euro* soda naudas piemērošanu. Tomēr šādi tiesas apsvērumi būfībā liecina, ka tiesa ir nevis pārbaudījusi iestādes lēmuma tiesiskumu, bet gan pati ir noteikusi, kāds sods pieteicējai pienākas par tās pieļautajiem pārkāpumiem. Šāda tiesas rīcība neatbilst tiesas kompetencei.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst: tas, ka tiesa, pārbaudot Centra piemērotā soda tiesiskumu kontekstā ar nepareizi konstatēto pārkāpumu, nav analizējusi to, kādi bija Centra apsvērumi, nosakot piemērojamo sodu, varēja ietekmēt lietas iznākumu. Minētais ir pamats apgabaltiesas sprieduma atcelšanai daļā, kas attiecas uz pārsūdzēto lēmumu daļā par pieteicējai piemēroto sodu.

[25] Pieteicēja, izklāstot savu redzējumu par Centra amatpersonu un tiesnešu pieļautām kļūdām, ir norādījusi uz vēlmi, lai Senāts lietā pieņemtu

blakus lēmumu. Tomēr Senāts nesaskata pamatu un nepieciešamību blakus lēmuma pieņemšanai. Pieteicējai jau iepriekš šajā spriedumā izskaidrots, ka blakus lēmuma pieņemšana ir tiesas prerogatīva un procesa dalībnieka redzējums šajā jautājumā nav tiesai saistošs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta pirmās daļas 1.punktu, 348.panta pirmās daļas 2.punktu un 351.pantu, Senāts
nosprīda

atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 8.apriļa spriedumu daļā, kurā tiesa noraidījusi AS „Pilsētas zemes dienests” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2017.gada 7.septembra lēmuma Nr. 22-pk atcelšanu daļā, ar kuru pieteicējai noteikta soda nauda; atmaksāt AS „Pilsētas zemes dienests” drošības naudu 70 *euro*.

Spriedums nav pārsūdzams.

I. Višķere

Dz. Amerika

A. Kovaļevska